

RENAȘTEREA

ORGANUL OFICIAL AL EPARHIEI ORTODOXE ROMÂNE
A VADULUI, FELEACULUI, GEOAGIULUI ȘI CLUJULUI

Redacția și Administrația:
CLUJ,
Strada Iuliu Maniu Nr. 36

APARE ODATĂ PE SĂPTĂMÂNĂ

Abonament: 300 Lei la an

Redactor responsabil:
Dr. OREST BUCEVSCI
Telefon 13—74

Nr. 2877—1927.

AVIZ.

Toți acei domni preoți cari împlinesc în cursul anului 1927 ani 5, 10, 15 sau 20 de serviciu, vor înainta în cursul lunii Iunie Consiliului eparhial o cerere însoțită de acte de serviciu pentru recunoașterea unei noi građații.

În actele de serviciu se va indica precis începerea și eventuala întrerupere a serviciului.

Cluj, la 18 Aprilie 1927.

CONSILIUL EPARHIAL.

Iarăș Concordatul.

Ziarele din Capitală ne-au adus vestea că guvernul a dat d-lui ministru al Cultelor și Artelor V. Goldiș, misiunea de a pleca la Roma spre a negocia și semna concordatul cu Vaticanul. Nu știm, se confirmă sau nu știrea, în orice caz concordatul din nou se pune pe tapet, deși Biserica ortodoxă română talmăcind sentimentele credincioșilor care formează marea majoritate a populației acestei țări, și la sânul căreia s'a plămădit și a crescut poporul român, de nenumărateori și-a spus răzvedit cuvântul împotriva concordatului.

Și în coloanele acestui organ am spus și repetăm din nou: Nu ne trebuie nici un fel de concordat, căci istoria ne oferă clasică dovadă, că nici unul dintre concordatele încheiate în decursul timpului, n'au fost spre binele ci în detrimentul țării (împlicit Bisericii) care l-a încheiat.

Biserica țării noastre e cea ortodoxă, și aceasta pentru imensele jertfe și servicii

aduse neamului, nu merită lovitura ce i-se pregătește prin concordat.

De altfel reacțiunea a pornit și de data aceasta imediat și va izbucni ori de câte ori va fi nevoie. În Capitală preoții și credincioșii, conștienți de pericolul ce decurge pentru religia de Stat și pentru neam prin încheierea concordatului, au ținut o adunare de protest, alegând și o delegație care să prezinte d-lui general Averescu și d-lui ministru Goldiș, moțiunea următoare:

„În momentul în care Regele nostru iubit zace pe patul de suferință, și în care noi toți Români ne rugăm lui Dumnezeu să-L facă sănătos mai degrabă, noi preoții și românii creștini ortodocși din Capitală, vedem cu durere că guvernul anunță încheierea Concordatului cu Papa dela Roma.

În numele Bisericii creștine ortodoxe care a creiat neamul și Statul român, protestăm cu toată puterea împotriva încheierii Concordatului, pentru că el constituie cea mai mare primejdie națională pentru neamul nostru.

Suntem principial contra Concordatului cu Roma, de oarece Constituția noastră prevede în art. 22, că raportul dintre diferitele culte și Stat se va stabili prin lege.

Nici un motiv nu există ca Statul nostru să stabilească, împotriva Constituției, un regim în favoarea unei singure confesiuni.

Suntem contra Concordatului, pentru că în momentul acesta când toți trebuie să muncim și să jertfim pentru realizarea unificării noastre sufletești, Concordatul rupând oficial din neamul nostru, pe frații noștri români uniți va provoca o tulburare periculoasă a cărei margini nu o putem prevedea.

Suntem contra Concordatului pentru că

prin el Papa urmărește catolicizarea noastră prin școlile pe cari le va înființa și prin prozelitism confesional.

Suntem contra Concordatului, pentru că el va înlesni catolicismului să se amestece în politica țării noastre. Ca exemplu reamintim amestecul Papei în politica Belgiei și a Germaniei, unde catolicismul are partidul său politic, care lucrează, firește după directivele Romei; amestecul Romei în politica Cehoslovacei prin pretenția sa de a nu se sărbători reformatorul lor Ioan Huss; amestecul Papei în politica de astăzi a Franței, unde blestemă pe Francezii cari fac politica grupului dela „Action Française“.

Suntem contra Concordatului pentru că prin recunoașterea ce-i va da acest tratat, Papa se va amesteca în politica țării noastre, transformând actuala societate a catolicilor din România, în partid politic, unind pe toți catolicii minoritari în contra Statului nostru.

Suntem contra Concordatului, însfârșit, pentru că încheierea lui în acest moment al boalei Regelui nostru, ar fi dovada favorabilei de care se bucură, și ar ridica întreaga țară contra lor.

Dacă totuși guvernul va încheia acest concordat, în contra voinței neamului nostru creștin ortodox, declarăm că nu-l vom recunoaște niciodată și vom lupta din toate puterile noastre până îl vom desființa“.

Primim și aprobăm.

Felicitări de Ziua Învierii.

Ca în toți anii, și acum intelectualii din Cluj și Corul Episcopiei s'au întrunit la reședința episcopiască pentru a aduce felicitări și urări de bine Episcopului nostru Nicolae.

La cuvintele bine simțite ale consilierului Dr. Stanca, prin cari a accentuat munca uriașă ce s'a desvoltat în cei 6 ani de păstorire neîntrecută; a răspuns P. S. Sa adânc mișcat, că n'a făcut decât o mică parte din datoria ce o are ca arhipăstor — și dacă prin această muncă va fi putut da un exemplu de urmat fiilor săi sufletești, se va simți mulțumit și satisfăcut în sufletul său.

Corul intonat „Hristos a înviat...“

După aceste schimbări de cuvinte mult grăitoare, P. S. Sa s'a întreținut cu domnii și doamnele prezente — iar deputații și senatorii prezenți au redactat și trimis d-lui general Averescu, miniștrilor Goga și Gol-diș următoarea

TELEGRAMĂ

Credincioșii ortodocși din Cluj nici când ca de rândul acesta cu ocaziunea sfințelor sărbători de Paști nu am simțit atât de mult umilitoarea situație în care ne aflăm; că nici chiar a zecea parte din numărul credincioșilor n'a putut pătrunde în lăcașul Domnului spre a asista la mărețele slujbe ale Învierii.

Vă rugăm cu toată căldura sufletului nostru, dar și cu toată nădejdea, să binevoiți a ne veni într'ajutor ca să putem termina cu un an mai curând catedrala din capitala Ardealului de care să se lege astfel și numele mare al D-voastre de înțelepți cărmuitori ai țării și ocrotitori ai ortodoxismului.

În numele alor zece mii de ort. români din Cluj: Senatorii: Ciortea, Comșa.

Deputații: Vasca, Dragomir, Chirilă.

Credincioșii: Bratu, Gherman, Vlad, Dr. Stanca.

Consiliile eparhiale.

În chestiunea sulevată de cele două articole publicate în Nr. 14 și 17 al gazetei noastre, referitor la alegerea consiliilor eparhiale, ținem să comunicăm celor interesați punctul de vedere al Consiliului metropolitan din adresa sa Nr. 76. În această adresă se zice:

„Considerând că noul Statut de organizare desființează instituțiunea de asesori onorari pe viață în consiliile eparhiale, aceste consilii se vor reconstitui în întregime, în ce privește consilierii onorari, în conformitate cu noul statut. Se observă, că funcția de consilier onorar pe viață neconstituind un drept câștigat, pe care o lege ulterioară nu l'ar putea desființa, urmează că reconstituirea consiliului eparhial să se facă în conformitate cu Statutul cel nou art. 136—141.

Prin urmare în consiliul nostru eparhial rămân aleși stabili cei trei referenți actuali, conform art. 140 iar Adunarea noastră eparhială va avea să aleagă în întregime consilierii onorari ai celor trei secții, 7 clerici și 8 mireni.

Reflexiile unui credincios.

Nestor, părintele cronografiei ruse, istorisește că Vladimir († 1014) principele Rușilor, înțelegând că civilizarea poporului său (păgân pe atunci) poate rezulta numai din îmbrățișarea creștinismului, trimise delegați în toate părțile pentru a se convinge de valoarea creștinismului, iudaismului și islamului, și că în urmă se hotări să primească religia creștină după ritul grec, deoarece delegații îi raportară, că ascultând serviciul divin în Constantinople, le-a părut că nu sunt într'un templu ci în ceriuri.

Acelaș lucru trebuie să-l mărturisim și noi despre felul în care s'au săvârșit serviciile divine în legătură cu învierea Domnului, în biserica ort. rom. de aci din Cluj.

Incepând cu Săptămâna Mare și terminând în ultima zi a sf. Paști, Biserica ort. rom. a fost loc de adevărat pelerinaj. Și nici că se putea altfel în urma deosebitului fast împletit cu rară pietate desfășurat în această biserică, atât de oropsită pe vremuri. Căci P. S. Episcop Nicolae, care cu toată vârsta înaintată, spre bucuria credincioșilor, dispune încă de vii forțe și sufletești și fizice, a dat palpabilă dovadă, că nu-i numai un neîntrecut creator și organizator de trainice așezăminte bisericești, dar și Arhiepiscop în însemnarea cea mai adevărată și nobilă a cuvântului. În urma instrucțiunilor primite dela P. S. Sa preoțimea a știut aranja și îndeplini serviciile divine în așa fel încât a fost o adevărată revărsare și risipă de pietate creștină, care îmbalzamată în undele armonioase ale frumoaselor cântări executate de corul mixt al Episcopiei condus de profesorul S. Golumba — a fost izvor de adevărată primenire și înviorare sufletească.

Și trebuie să subliniem că P. S. Sa a participat activ la slujbe, înțelegând prin faptul acesta să dea amploarea și demnitatea cuvenită acestui fel de servicii divine, rostind în Dumineca Învierii și un mănunchiu de prea frumoase cuvinte cu adânc tâlc evanghelic, în legătură cu însemnătatea zilei și necesitățile timpului — răscolind astfel toate conștiințele ofilite de bruma secolului, și trezindu-le la adevărată viață creștinească.

Nu pot fi trecute cu vederea nici străduințele frumoase ale păr. protopop N. Vasiiu, precum adânc simțită a fost și contribuția prof. și diac. Dr. I. Vască, care în predicile dela sf. Prohod, sf. Gheorghe și Noaptea Învierii, cu verva-i cunoscută a știut procura tuturor clipe de adevărată înălțare sufletească, înduioșând asistența până la lacrimi și determinând toate inimile să bată în ritmul Evangheliei, dând astfel încă odată clasică dovadă că-i orator bisericesc de rară factură — adevărat înflăcărat al masselor pentru doctrina lui Hristos.

Încheind, nu putem decât să aducem sinceră laudă preoțimei clujene, care în frunte cu neobositul P. S. Episcop Nicolae, cu atâta râvnă muncește în via Domnului.

Lupta împotriva relelor sociale

— Conferință ținută la 27 Februarie 1927 în sala IV. a Universității din Cluj, în ciclul conferințelor aranjate de Societatea Ortodoxă Națională a femeilor române —

de

Dr. IOAN PAȘCA,

profesor la Academia teologică ortodoxă din Cluj.

Să-mi fie îngăduit, ca în cadrele acestei conferințe, să mă ocup în primul loc cu neajunsurile economice sociale, ale căror complex constituie așa numita chestiune socială. Rog această îngăduință cu atât mai mult pentru că s'ar părea, că o conferință religioasă organizată de Societatea ortodoxă națională a femeilor române, nu admite să se tracteze chestiuni economice-sociale, ci probleme pur religioase, ori în intimă legătură cu viața sufletească. Această nepotrivire este numai în aparență. Religia creștină nu este ceva visător, ea nu nescotește nici decât viața de toate zilele, ea nu ne ridică în sferi înalte, așa încât să ne pierdem ațingerea noastră cu lumea materială, ci dimpotrivă ea ne dă principiile cele mai sănătoase, ca să putem rezolvi fără teamă de a greși împotriva intereselor firești chiar și viața economică. Numai dacă avem concepții de drept, morală sănătoasă, formate și acelea pe baza religiei descoperite, putem să îndrumăm spre bine viața socială cu feliurile ei înfățișări.

Și alături de aceste considerații principale am și un motiv de ordin mai secundar dar cu atât mai actual, să cer îngăduința ca să vorbesc despre chestiunile sociale-economice, anume una dintre cele mai nobile femei, una dintre surorile lui Lazar, prietenul Domnului nostru Isus Hristos, Marta ne-a învățat în mod categoric cât de mult trebuie să prețuim viața economică. Deci Societa-

tea femeilor ortodoxe române, are îndoitul motiv, să îngăduie să tratez despre chestiunea anunțată.

* * *

Existența unor neajunsuri sociale, nu o poate nega nimeni, fiecare om, care trece în revistă societatea omenească, constată o adâncă nemulțumire, un antagonism pronunțat între diferitele clase sociale. Existența relor sociale nu se poate nega, cel mult se pot discuta cauzele cari au provocat mulțimea relor sociale. Adevărul îl constată acei cercetători ai chestiunii sociale, cari văd cauza principală în despărțirea societății omenești în două mari clase, adică în clasa celor bogați peste măsură, cari își pot admite un lux nebun fără, ca să fie obligați ca să muncească și să-și câștige cele trebuincioase existenței prin o muncă istovitoare, de altă parte în despărțirea societății omenești, în clasa celor lipsiți, cari nu au alt izvor de trai, decât puterea lor de muncă intelectuală ori corporală, și cari depind în măsură extraordinară de bunul plac al celor bogați. Această desbinare a societății în clasele amintite, a progresat în veacul trecut — mai ales — cu pași foarte repezi, cu toate că unul dintre cei mai mari gânditori ai neamului omenesc alături de multe principii false, a proclamat încă în secolul al 18-lea: „dacă voiți să asigurați rezistența societății apropiați gradele extreme cât mai posibil și nu îngăduiți, ca unii să fie prea bogați, iar alții să ajungă cerșetori. Asemenea clase sunt cele primejdioase binelui general“. Și curios până când principiile false ale lui Rousseau a fost urmate integral de toate statele în orânduirile lor legislative economice, principiul atât de clasic, a fost nesocotit aproape cu desăvârșire. Între clasa capitaliștilor și a cea a proletarilor există astăzi o dușmănie mai declarată ca orișicând. Cel ce voiește să remedieze întru adevăr și nu în mod paliativ neajunsurile sociale, va trebui ca în primul loc să se ocupe cu nivelarea mării deosebiri dintre clasa celor bogați și celor lipsiți peste măsură. Să întocmească o astfel de legislație, care să promoveze formarea unei clase de mijloc îndestulate, și să facă să dispară treptat pe baze de principii sănătoase atât clasa celor bogați peste măsură, cât să și ridice clasa proletarilor nemulțumită la rangul unei clase de mijloc mulțumite și solide. Rezolvarea problemei sociale singur astfel se poate imagina.

Chestiunea socială, combaterea relor sociale, nu este identică cu problema combaterii socializmului, ori a socializmului mai vulgar, a bolșevismului, care exercitează un miraj nelnchipuit asupra proletarilor din țările Europei, și chiar asupra proletarilor din alte continente. Socialismul nu este altceva decât o încercare de a dezlega relele sociale pe calea expropriării bunurilor de producție particulare și prin transformarea acelor bunuri în proprietate socială. Dacă nu ar exista o chestiune socială nedeslegată, nici nu am putea pricepe lățirea atât de uimitoare a principiilor atât de nesănătoase, pe cari le propagă corifeii socia-

liști. Cel ce citeșle ziarele socialiste, comuniste dacă nu cunoaște relele de care suferă clasa muncitorilor, va vedea în fiecare propoziție scrisă de ziarele amintite, o curată nebunie, pe care nu poate s'o primească nici un creer. Într'adevăr a trebuit ca cei bogați să facă nenumărate abuzuri cu proprietatea lor, în contul celor săraci, ca să se poată ivi un idolog, care să vadă existența relor chiar pricinuită de proprietatea individuală și să proclame sus și tare, că pentru binele societății trebuie desființată aceea proprietate. Și mai ales a trebuit, ca abuzurile să le simtă foarte profund clasa proletarilor, ca aceea clasă atât de numeroasă aproape în întregime să lupte pentru desființarea proprietății individuale, care este așa de intim împreună cu firea noastră omenească. Chestiunea socială nu este deci identică în întregime cu combaterea socialismului, dar de altă parte socialismul atât de primejdios statelor și Bisericii a deschis ochii multor sociologi și oameni de stat, ca să privească relele sociale în tot complexul lor și să nizească să dezlege problema socială, care favorizează lățirea socialismului democrat.

La noi problema această este tot așa de acută ca în țările industriale deosebirea între noi și țările mai pronunțat industriale e, că la noi nu are extenziunea din alte țări, este mărginită singur la orașe, iar la sate prin reforma agrară, poate pătată ici și colo prin mici abuzuri secundare, dar în întregiunea ei atât de admirabilă și unica în splendoarea ei în istoria universală, s'a făcut nivelarea claselor sociale între marginile celei mai largi posibilități. Clasa proletară agricolă ori semi — proletară, s'a ridicat la rangul unei clase de mijloc și nu lipsește decât o legislație cuminte, care să asigure dăinuirea unei clase de mijloc sănătoase și mulțumită cu condițiile ei de traiu.

În aceeași ordine de idei putem să afirmăm cu hotărâre, că deslegarea chestiunii sociale precum nu este identică cu problema combaterii efective a socialismului, tot la fel nu este întru toate identică nici cu problema plății juste a muncitorilor, problema plății juste nu este decât o parte din problema socială. Tot mai mult străbate convingerea, că pentru a asigura binele public și a introduce în cercuri largi o mulțumire cu condițiile de traiu, e cu mult mai important, ca singuraticii membrii ai societății să aibă posibilitatea materială ca să-și poată câștiga cele de lipsă. Și această convingere strabate sdrobind o altă concepție, care credea că binele public va fi pe deplin asigurat, dacă se vor produce cât de multe lucruri folositoare. Mai mult decât producția, împărțirea cuminte acelor bunuri garantează bunul mers al societății. Bună oară ce folos pot să aibă locuitorii Clujului, dacă în Cluj toate vitrinele și toate magazinele vor fi supra încărcate cu tot felul de bunuri și în schimb marea majoritate a locuitorilor nu are posibilitatea materială că să-și cumpere acele lucruri. Prin urmare singur acela va asigura bunul mers al societății, care va stabili astfel de condiții permanente, când fiecare membru

al societății ca — și contra valoare a muncii sale, va primi atât încât acea valoare să-i ajungă spre așa să satisfacă toate trebuințele juste. Firește acest principiu este în crasă contradicție cu principiile economiei moderne, cari afirmă, că plata justă este aceea, pe care a stalabilit-o învoicala reciprocă dintre patron și muncitor ori dintre stat și salarizat. Se uită însă, că principiul „*volenti non fit injuria*” nu este adecvat decât în cazuri când învoirea ar fi absolut liberă. Ori-ce se în tîmplă în cele mai multe cazuri? că cel salarizat este nevoit să-și întogmească puterea sa de lucru pentru o plată, care nu îi satisfacă justele sale trebuințe, și astfel duce lipsuri, cari îi amăresc viața. Cred, că nu este de lipsă ca acest lucru să-l fac mai inițiativ prin exemple. Cu toate că recunoaștem, că problema plății juste încă nerezolvată face o parte importantă din problema socială, ea nu acoperă în întregime problema socială, care izvorește din alte cauze cu mult mai profunde, cari la rândul lor a produs și problema plății juste.

Relele sociale își trag originea din faptul, că viața economică este stăpînită de principii etice false, în primul rând de egoismul economic, care proclamă că pe teren economic singurile considerații sunt câștigurile noastre, în realizarea cărora nu trebuie să luăm, ca ceva pozitive datorințele morale față de aproapele nostru, ei cel mult să nu-i distrugem avutul și viața în mod direct, dar pe cale indirectă prin o concurență neloială, care are un legion de înfățișări concrete, putem ca să facem să înceteze concurența deapropelui nostru. Asemenea relele sociale își trag originea din false principii de drept; sunt foarte mulți bărbați de stat, cari nu recunosc alte drepturi decât cele codificate de stat. Prin urmare din acest punct de vedere omul nu vatămă drepturile altuia în cazul când respectă ceea ce legislația pozitivă a hotărât. Dar și mai mult, s'au produs relele sociale în urma faptului, că s'a afirmat cu toată țaria din partea unei științe false, că omul amăsurat firii sale nu are dispoziții sociale, ci dela firea s'a este predestinat să nu recunoască nici o autoritate, nici o îngrădire în vieța economică, unde singur interesele sale sunt de respectat. S'a proclamat principiu foarte detestabil, că vieța economică se va desvolta cu pași giganti, și alături de acea vieță și îndestulirea în popor, dacă fiecare individ va fi lăsat liber să profeseze meseria, care îi place și în felul cum îi place. S'a prevăzut firește, că din această libertate se va naște o luptă teribilă, dar această luptă va aduce numai bine deoarece tot ce este rău pe suprafața acestui pământ provine singur din îngrădirile pe cari le-au făcut diferitele instituții omenești, în calea omului liber. Același Rousseau, care cum am văzut mai înainte, a proclamat un principiu foarte sănătos, al nivelării claselor sociale, în altă parte a operilor sale a proclamat un principiu, care aplicat la vieța economică și socială n'a putut da, decât cele mai rele roade. Superbul principiu, tot ceea ce a ieșit din mîna lui D-zeu este bun și numai atingerea omului cu instituțiile omenești, îl face pe om rău,

nesocotește firea omenească așa precum este astăzi și a fost îndecursul istoriei. Noi avem o mulțime de însușiri bune, în schimb și foarte multe rele. Suntem și egoiști și altruști, drepti și înșelători, cruțători și risipitori, și în genere însușirile noastre bune au poli lor contrari de răutate tot așa de intim sădiți în firea noastră. Prin urmare omul lăsat liber fără ori și ce îngrădire, în activitatea economică va produce alături de multe lucruri bune, o mulțime de nefericiri pentru deapropelul său. Partizanii libertății desăvârșite și pe teren economic s'au îngrijit ca statul, care are menirea să ocrotească pe cel mai slab față de abuzurile celui mai tare să nu-și exerciteze misiunea sa. S'a afirmat în mod doctrinal, că statul nu este decât o instituție, care depinde dela bunul al oamenilor, dela așa numitul contract social, prin urmare nu este intim împreunat cu firea omenească. În aceeași ordine de idei s'a arătat, că scopul statului este singur, ca să apere viața, avutul cetățenilor, dar nici decum, ca să se intereseze de binele public; firește aceste învățături greșite, au produs așa de mari nemulțumiri încât reacțiunea firească n'a putut vreme îndelungată să lipsească. Socialismul în opoziție cu doctrina libertății economice, care se baza pe absoluta bunătațe a firii omenești, a proclamat, că firea omenească este cu desăvârșire rea, că proprietatea particulară în urma acestei firii rele a omului nu poate să fie decât un mijloc de a tortura pe semenii noștri. Bunăstarea și mulțumirea nu poate să domnească între oameni, decât atunci când proprietatea particulară va fi desființată cu desăvârșire și munca va fi organizată pe cale democratică.

Asemenea soarte a avut și cealaltă afirmație a școlii, care a profesat libertatea economică. Dacă statul are ca scop să apere bunul și avuția cetățenilor, atunci este o instituție absolut păcătoasă, pentru că apără ceva ce este în detrimentul societății. Jandarmii și judecătorii, după doctrina socialistă, n'au alt scop decât să susțină ca forța brutală proprietatea particulară, în genere capitalismul. Chiar în timpul când doctrina economică-politică a fost să urată de principiile aceste false, coincidența face că o mulțime de invențiuni noi tehnice, să transforme radical modul de producție prin introducerea mașinilor în diferite industrii. S'a produs situații necunoscute până atunci. Mașinile, în urma faptului, că pot înlocui munca alor multor oameni, fac superfluă o mulțime de lucrători și fac ca chiar și câștigul, care ar fi fost partea lucrătorilor să ajungă tot în proprietatea proprietarului de mașini. Astfel mașinile întrebuițate pe o scară din ce în ce tot mai extinsă au produs marea industrie, cu care a mers pas la pas proletarizarea a micilor industriași, cari nu au avut posibilitatea să se înzestreze cu mașini noi și noi, și astfel să facă față concurenței marilor industriași. E firesc, că un mare industriaș, dacă e lăsat liber, chiar dacă nu va face o concurență neloială, poate în scurt timp să aducă la sapă de lemn pe o mulțime de mici industriași de sine stătători. Poate să-i proletari-

zeze și să-i facă șieși muncitori în fabricile sale. Asemenea comerțul prin ușurința transportului s'a văzut pus în situații absolut noi. Prin faptul, că a trebui și trebuie să țină seamă de producția universală, care în orice moment poate să arunce chiar pe aceeași piață imense mulțime de mărfuri ieftine, care să facă imposibilă desfacerea mărfurilor proprii, și astfel să-l pună pe orice comerciant în situații critice. Chiar și agricultura în urma ușurinței transportului, — vorbesc de timpul dinainte de război — și de un răstimp de doi ani încoace —, în urma concurenței chiar a continentelor depărtate, adeseori a fost nevoită să-și vândă produsele sub costul de producție, ceea ce firește a produs ruini materiale și morale. E cunoscut faptul, că prețul grâului dela 1770 până la 1910 a fost încontinuu scădere și acest fapt explică pentru ce înainte de război a fost cea mai critică situația agriculturilor și pentru ce clasa aceasta a fost cea mai împovărată cu datorii. Asemenea își poate fiecare închipui, că o producție bine reușită de cereale în America și aruncată cu prețuri ieftine pe piețele Europei, în ce situație critică poate să ne aducă agricultura noastră. E de notat, că vreme îndelungată doctrina libertății economice nici n'a voit să audă de vămi, ori de apărarea intereselor industriei naționale.

Incontestabil invențiile noi, introducerea mașinelor din ce în ce tot mai perfecționate, a adus într-o situație precară clasa muncitorilor. Unul dintre raporturile anuale ale biroului muncii din Washington prezintă comparația între munca executată de mână și cea executată de mașină pentru 672 articole. Reducerea numărului oarelor de muncă ajunge adeseori până la 90 și chiar și mai mult. Fabricile de ciasornice de exemplu au ajuns să facă un cias într-o serie nenumerată de operații parcelare, a căror durată totală nu trece de 2⁴⁰ L, fapt care permite să-l vândă en-gros în anumite fabrici din estul Franței cu prețul uimitor de 2 franci 75 bani.

Cu toate acestea nu putem să subscriem teoriile economistului Simondi, care prin elocința sa a denunțat mașinismul ca un flagel pentru clasa muncitorească și pentru întreaga nație. Dar nici nu putem subscrie teoriile cari apără fără orice considerație mașinismul. Adevărul îl constată acei sociologi, cari afirmă, că invenția multor mașini putea să producă cu totul alte efecte, dacă alte principii de drept și economice cărmuiau viața socială și vederile timpului, care coincide cu invenția mașinelor. Ca mașinile și în genere nouile invenții, care din firea lor sunt acomodate ca să despartă societatea în două clase dușmănite, în clasa celor bogăți și săraci, ca de fapt să-și exerciteze această influință dezastruoasă pentru binele public, să recere ca simultan să se realizeze două condițiuni, una ca Statul să admită ca proprietarii de mașini să poată concura pe micii industriași manuali în modul cum vor voi, a doua condiție deopotrivă de recerută este, ca de fapt proprietarii să abuzeze de aceea libertate după bunul lor plac. Ambele condiții au fost realizate

cu vârf și îndesat. Statul, precum am văzut în cele precedente s'a desinteresat de binele public, n'a simțit nici o nevoie ca să intervină în lupta economică. Legiuirile, cu caracter de a apăra muncitorii, cu toate urmările lor firești sunt de odată destul de recentă, încep abia atunci, când teoriile și praxa libertății economice încep să dea roadele sale; mizeria unor largi clase de muncitori etc. etc.

Cealaltă condiție asemenea a fost pe deplin realizată. Proprietarii de fabrici au exploatat libertatea economică fără orice considerație pentru interesele deaproapelui. S'a nizuit ca cu puțin capital să se realizeze cele mai mari câștiguri, a introdus muncitori ieftini, femei, copii, în locul bărbaților.

În această privință s'a greșit împotriva intereselor celor mai vitale în mod îngrozitor. De pildă în Franța abia în anul 1841 s'a adus o lege (după îndelungate pertractări), că copiii mai mici de opt ani să nu fie aplicați la nici o muncă, iar pentru copiii de 8—12 ani se fixează 8 ore de lucru, iar pentru cei dela 12—16 ani, 12 ore de lucru maximum. Dar nici această lege n'a putut să fie executată. Chiar și ordonanța prin care se pune în aplicare această lege, anunță că nu este vorba de o opriște strictă și absolută. Între timp s'a aplicat copii la cele mai grele munci în așa măsură, încât unii proprietari de mine și fabrici mai omenoși, au reclamat cazurile Ministerului, arătând, că nu să respectă legea. Ministerul a respins reclamațiile ca neîntemeiate, motivând că după arătările prefectilor de județ și poliție toate se potrec în cea mai bună rânduială. (Herkner, Arbeiterfrage. II. Aufl. pag. 144.)

La fel au întrebuințat tot felul de machinații pentru a reduce salariile. Desele crize economice, cari s'au deslănțuit în urma faptului, că uneori s'a produs prea mult prin așa numitele supra producții, a lăsat marea mulțime a lucrătorilor fără orice ocazie de lucru. Între capitaliștii cari au folosit toate ocaziunile de a-se îmbogăți, au fost și mulți par-veniți, îmbogățiți pe neașteptate cari prin apucăturile lor conforme firii lor, au înrăutățit situația lor și mai mult. S'au dedat la un lux nebun banii câștigați cu multă ușurință, i-au risipit pentru plăceri rafinate și în foarte puține cazuri în conformitate cu bunele moravuri. Opinia publică a fost sedusă prin marea reclamă ce s'a făcut, prin laudele exagerate, cari sau făcut cu privire la progresul tehnic. În genere între reprezentanții presei și reprezentanții științei false de o parte, și de altă parte între reprezentanții capitalizmului au existat și există cele mai bune relații: S'au ajutat reciproc, unii dând posibilitatea materială pentru existența celorlalți, iar ceilalți servind cu talentul lor interesele celor dintâiu. Paralel cu apucăturile urâte a celor bogăți, a mers pas la pas și descreștinarea marilor mase populare. O propagandă rafinată a popularizat toate teoriile, cari nu au alt scop decât muncirea creștinizmului. Ateismul, darvinismul, materialismul cel mai cras, toate au contribuit, ca să strivească credința în așteptarea unei vieți viitoare și să concentreze toată luarea aminte

singur asupra acestei vieți scurte și trecătoare, în care unii pe nedreptul se bucură de toate avantajele vieții, iar marea mulțime se istovește pentru o bucată de pâine, care nici ea nu ajunge. Desfacerea vieții familiare asemenea au făcut pași foarte rezezi și această desfacere a familiei a mărit și ea relele existente. Insuși socialismul, care nu este aliceva, decât o încercare nenorocită de a deslegă rele sociale în loc să aducă ceva bine, a mărit numai haosul, îndreptând privirile mulțimii și chiar și a multor capete, cari în slujba ideilor bune ar fi putut să aducă alinări, spre utopii contrare firii și aptitudinilor omenești. Cum am amintit însă la începutul conferinții mele, abia socialismul a deschis ochii multor bărbați de stat, ca să vadă rele sociale a căror dănuire, împinge lumea suferindă spre deslegări nenorocite, cum e socialismul.

Durere primejdiile proiectate de socialism încă n'au luminat pe deplin capetele acelora, cari conduc destinele țării. În loc să recurgă la soluții integrale, lumea se mulțamește cu cărpeți. În loc să se recunoască, că relele au provenit din nescotirea principiilor de morală, de drept și sociale, se crede, că toate relele provin din unele cauze secundare. Cel ce voințe însă să rezolve problema socială trebuie să nisuească într'acolo, ca principiile moralei creștine să cărmuească și viața economică. Trebuie mai departe să se dea posibilitate fiecărui om, ca printr'o muncă cinstită să poată câștiga șieși și familiei sale cele trebuincioase pentru acoperirea justelor trebuințe. Statul nu trebuie să privească nepăsător la așa numita luptă economică dintre cetățenii săi, trebuie să i-a măsuri, ca cel mai tare economic să nu-l distrugă pe cel mai slab, ca câțiva reduși ca număr să nu poată acapara toate izvoarele de câștig. Pentru funcționari există legea cumulului, un funcționar nu poate să aibă decât cel mult două funcții retribuite. Pentru binele public trebuie, ca această măsură Statul s'o extindă pe toate terencele economice. E nesănătos, ca unul să aibă sute de întreprinderi, și mulți alții nici posibilitate asigurată de traiu.

Ori și unde se poate vorbi cu laudă ori cu indiferență despre lupta pentru existență, dar de câteori e vorba despre lupta de existență între oameni, nici un om echilibrat nu poate să rămână indiferent văzând cum cel mai tare economic îl destituie pe cel mai slab, ori îl face imposibil ca să-și câștige cele trebuincioase șieși. Și cel mai slab este om. Fiecare om are dreptul natural să trăiască, să încheie căsătorie, să aibă familie cât de număroasă și totodată are și dreptul ca să o poată susținea aceea familie prin muncă cinstită. Firește, această convingere a solidarității neamului omenească este în funcție de convingeri religioase, solide și temeinice, și nicidecum sentimentale și superficiale, că avem răspunderi în această viață față de acela a cărui fii toți suntem. La noi sunt o mulțime de semne îmbucurătoare, că viața religioasă dimpreună cu principiile drepte și sănătoase este în progres față de trecutul nu

așa de îndepărtat, când se vorbea numai cu ironii despre tot ce era religios ori intra în domeniul teologiei. Dar alături de renașterea convingerilor religioase, este și o puternică propagandă, care vrea să distrugă orice amintește religia. În slujba acestei propagande se traduc operele de popularizare, cari au făcut ravagiile lor în Apus.

Pe hârtie velină în traducerea unor membri ai Academiei române, se pot ceti în românește acum scrierile lui Haeckel despre nemurirea sufletului (tradus de Antipa, membru al Academiei). Religiuinea în limitele rațiuni a lui Kant tradusă de Rădulescu-Motru, „Vieța lui Isus“ de Renan și multe altele din scrierile superficiale de popularizare ale raționalizmului și aticismului apusean, cari scrieri sunt cu jenă respinse astăzi chiar de aceea intelectualitate apuseană căreia s'a adresat. Par'că contează aceste traduceri, că convingerea temeinică religioasă a noastră nu ar putea suporta invazia teoriilor apuse. Societatea femeilor ortodoxe române prin influința sa socială este stăpână și are datorința ca să împiedece apariția alor noi și noi scrieri de popularizare amintite. Mizeria claselor sociale este cauzată precum am expus de invazia principiilor false în viața economică, combaterea principiilor false în mod efectiv este egală cu rezolvarea în bună parte a chestiunii sociale. Ori și care societate nu poate să fie mulțumită, vorbesc de îndestulirea mării majorități a societății, decât în cazul când se respectă principiul: „Ceeace ție nu-ți place, altuia nu-i face“, care principiu în viața economică și de drept are corelativul: „să dai fiecăruia tot ce este al său“: suum cuique. Acesta este principiul solidarității creștine, cu care trebuie să se ducă lupta dârăză împotriva egoismului economic. Lupta aceasta este grea din firea sa, pentru că e vorba să se lupte împotriva unor îndărătnice patimi, e vorba să prefacă omul intern, și la nimic nu renunță oamenii mai cu greu, decât la vederile lor pătimașe, cari le-a cuprins tot eul lor egoistic. Și totuși nu există altă mântuire decât una, ca clasele suprabogate să renunțe la multele abuzuri, cari le fac cu proprietatea lor, și să facă tot ce este posibil pentru ridicarea economică a acelora, cari au multe lipsuri îndreptățite și nu le pot avea îndestuli nici prin cea mai cinstită muncă.

— Fine. —

Aviz. Renunțând dl consilier eparhial Dr. Sebastian Stanca, cu nrul acesta redacția „Renașterei“ trece pe sama d-lui profesor Dr. Orest Bucevschi.

Sf. Sinod este convocat în sesiunea ordinară de primăvară pe ziua de 11 Mai anul curinte.

Sfințirea clopotelor catedralei noastre se va face Duminecă, 1 Maiu cu mare solemnitate de către PP. SS. Lor Nicolae, episcopul nostru, Roman, al Orăzii și Ioan al Armatei. Din partea Guvernului va participa dl ministru Goga, precum și toate autoritățile locale și credincioșii din jur cu preoții în frunte.

Un dar. Obștea moșnenilor din comuna Dragoslavele (j. Muscel) a donat Sanctității Sale Patriarhului Miron, 3 hectare pământ pentru construirea unui „câmin de odihnă“.

A murit un luptător basarabean. La Chișinău a murit un neînfrânt luptător național: preotul *Andrei Murafa*, redactor la ziarul „România Nouă“ din Chișinău. A suferit și luptat mult în în vremile de realipire a Basarabiei. Mărtea l-a găsit în câmpul de luptă națională: tocmai scria un articol național în redacția ziarului. A fost îngropat cu mare jale ca un luptător național.

10 Maiu va fi praznicul tuturor serbărilor naționale. Consiliul miniștrilor a hotărât, ca toate serbările noastre naționale să fie concentrate într'una singură: 10 Maiu. Ziua de 10 Maiu va fi pe viitor praznicul tuturor serbărilor naționale. Nu se vor mai serbători deosebit alte zile de însemnătate istorică-națională.

Carnetele de călătorie. Ministerul cultelor aduce la cunoștința clericilor, că cererile pentru liberarea carnetelor de identitate cu reducerea de 50 la sută pe C. F. R. trebuiesc înaintate ierarhiei respective, care le va înainta Ministerului. Personalul didactic va solicita carnetul prin direcția școlilor. Ministerul nu primește cererile individuale.

Di general Berthelot la Cluj. Di general Berthelot, marele prieten al României, venind la moșia sa din țara noastră, va vizita în ziua de 27 Maiu și Clujul. Autoritățile îi vor face o primire frumoasă.

În apărarea repaosului duminical. Aflăm că Ministerul Muncii a mijlocit la cel de justiție, pentruca, pe viitor, procesele de încălcare a legii care orânduiește ziua Duminicii și unele sărbători ca zile de odihnă, să fie judecate grabnic și înaintea altora. Aceasta, fără îndoială, e o urmare a plângerilor care s'au auzit și în Sfatul țării și prin societatea „Uniunea funcționarilor comerciali“, pentru călcarea tot mai deasă a acelei legi.

Revenire la otodoxism. Arhimandritul Morozoff din Polonia, care trecuse acum un an la catolicism, a revenit la ortodoxism.

Societatea „Tinerimea Română“ își ține concursurile primare, secundare și universitare între 17 și 21 Maiu 1927. Se va face excursiune la Călugăreni.

Cursuri de stupărit. Preotul Alecsandru Popa va ținea la stupina sa din Lisa (județul Făgăraș) și în anul acesta două cursuri de apicultură, și în anul acesta două cursuri de apicultură, și în anume dela 4—10 și 11—17 Iulie. Ascultătorii vor avea o subvenție zilnică de Lei 25. Cei ce doresc să ia parte la aceste cursuri, să se anunțe până la 15 Iunie.

Premiera compozitorului Tiberiu Brediceanu. Ministerul Cultelor și Artelor a acordat premiul său anual de compoziție, în valoare de Lei 100.000, compozitorului Tiberiu Brediceanu.

Noua lege a timbrului. Ministerul de finanțe aduce la cunoștința publicului, că noua lege a timbrului va intra în vigoare pe ziua de 1 Maiu a. c., odată cu legea impozitului pe lux și cifra afacerilor. Dispoziția aceasta a fost comunicată și administrațiilor financiare din țară.

Bulgaria și îndreptarea calendarului. Bulgaria primește, în calendarul bisericesc, îndreptarea pe care am făcut-o și noi, ținând toate sărbătorile după calendarul îndreptat.

Nr. 81/1927.

3—3

CONCURS.

Pentru întregirea parohiei de cl. III. Soporul-de-Câmpie aparținătoare acestui protopopiat se publică concurs cu termen de 30 zile în „Renașterea“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Salar dela Stat, conform calificațiunii, pentru parohie de cl. III.
2. Sesiune parohială 32 jug. cultivabile.
3. Locuință, corespunzătoare în natură și supraedificatele recerute.
4. Câte o ferdelă de cereale și o zi de lucru de fiecare familie.
5. Stolele uzitate conform recerintelor timpului.

Doritorii de a ocupa acest post să-și înainteze petițiile instruite în ordine subsemnatului oficiu protopopesc și cu prealabilă încuviințare se pot prezenta în parohie spre a celebra, cuvânta și face cunoștință cu poporul.

Oficiul protopopesc înțelegere cu consiliul parohial.

Turda, la 5 Aprilie 1927.

Oficiul protopopesc.

Iovian Mureșan,
protopop.